Onlinerejse til Hansestæderne
– onsdag den 21. september 2022

PROGRAM

Fra kl. 10.00 til 11.00 er linket åbent til at prøve at komme på Zoom-programmet, hvis man ikke har prøvet det før. Hvis det driller, kan du ringe på tlf. 70 26 36 66 og få hjælp fra os.

Fra kl. 13.30 er samme link åbent til, at man kan koble sig på rejsen til løs samtale.

14.00 Velkomst (inkl. teknisk velkomst) ved **Finn Ellegaard**

14.10 Introvideo om Hansestæderne og Skånemarkedet

14.25 **Michael B. Lauritsen** giver en historisk intro til Skånemarkedet, Hanseforbundet og det omgivende Nordeuropa i Middelalderen

14.55 Pause

15.00 Interview med **Jakob Ørnbjerg**, Historiker, Ph.d. og forfatter til bogen Det vilde sildeboom ved Aarhus Universitetsforlag om den fede danske sild, 'Nordens sølv', som både menigmand og elite satte til livs i store mængder i saltet form under fasten. Hvad betød silden for Skånemarkedets opståen og for kongeriget Danmarks økonomi? Og hvad betød silden og Skånemarkedet for Hanseforbundet?

15.40 Optaget interview med **Dr. Angela L. Huang**, leder af forskningscentret for Hanse- og Østersøhistorie ved Det Europæiske Hansemuseum i Lübeck. Om Hanseforbundets udvikling fra en sammenslutning af købmænd til en mere formel – og magtfuld – sammenslutning af byer. Om Hanseforbundets handelspolitik og om de vigtigste varer for hanseforbundet

15.55 Pause med mulighed for at gense introfilmen

Holstentor, den berømte byport i Lübeck, Hanseforbundets hovedby.

16.10 Mulighed for at stille spørgsmål live til Angela L. Huang

16.25 Interview med **Carsten Jahnke**, lektor i middelalderhistorie ved SAXO-Instituttet, Københavns Universitet, om Hanseforbundets storhed og tiden derefter: hvad forandrede sig for byerne i Hanseforbundet? Hvordan tilpassede de sig? Hvilke byer formåede ikke at tilpasse sig?

16.55 Vi siger farvel og tak

Rejsen ledes af Michael B. Lauritsen, cand.mag. i historie og Europastudier, senior projektleder i DEO.

Tidslinje for Hanseforbundet

800-1100-tallet Handelen på Østersøen var domineret af nordiske og slaviske købmænd

1159 Lübeck genopbygges under Henrik Löwe, der giver byen talrige rettigheder, der dannes købmandsgilder og tyske købmænd handler i stigende grad på Østersøen. 1227 Lübeck bliver kejserlig fristad og fritages for skatter

1200-tallet og frem er der massivt sildefiskeri i Øresund og Skånemarkedet etableres, som i de følgende århundreder søges af købmænd fra hele Nordeuropa med alle slags varer

1241 allieres Lübeck og Hamborg og nye handelsruter åbnes via floden Trave med især saltvandsfisk. 1259 udvides alliancen med Bremen og i 1282 med Köln

Omkring 1250 sikrede byerne privilegier i Vesteuropas store handelscenter, Brügge. 1266 sikres yderligere privilegier i England

1356 afholdes den første Hansedag på rådhuset i Lübeck. Hanseforbundets købmænd handler med tømmer, pelse, metaller, voks, korn, klæde, sild, torsk og salt og har monopoliseret handlen på Østersøen

1367 Hansekøbmændene føler deres handel truet af Valdemar 4. Atterdag, og mere end 70 hansestæder erklærer krig mod Danmark i alliance med med Sverige, Mecklenburg og Holsten

1370 Ved freden i Stralsund tvinges Valdemar til at godkende forbedrede hanseprivilegier og overlade købmændene indtægterne af Skånemarkedet i 15 år

1398 Stecknitzkanalen bygget, en af Europas ældste kanaler, der giver floden Trave adgang til floden Elben. Her transporteres store mængder salt, en af de væsentligste grunde til Lübecks dominans.

1418 Lübeck vælges officielt som Hanseforbundets overhoved

Fra 1400-tallet trues Hanseforbundets monopol i klæde-, salt- og sildehandel af de hollandske såkaldte Ummelandsfarere, der sejler nord om Danmark til Østersøen og dermed truer ruten ad Trave via Lübeck-Hamburg og sydpå. Forbundet har ikke længere fælles interesser, da nogle hansestæder, bl.a. Danzig, gerne ville handle med hollænderne. Skånemarkedet mister betydning.

1494 lukker zaren Novgorodkontoret. Handlen i Brügge overskygges af Antwerpen

Op igennem 1400-tallet var der flere sammenstød mellem Danmark og hansestæder, bl.a. et forbund mod Erik af Pommern i 1427, omfattende bl.a. Hamburg, Lübeck, Lüneburg. I 1506 og 1507 blev lavet fredsaftaler mellem Danmark og Hanseforbundet, der dog afløstes af krig igen 1510-12.

1536 I de følgende år spiller Lübeck og andre hansestæder aktivt med i dansk indenrigspolitik for at sikre loyale konger, der kan hindre den hollandske øresundsfart. Det slutter med Grevens Fejde, 1534-36, som Lübeck taber, og stormagtstiden er forbi

1557 indgår 63 hansebyer aftale om en vedvarende konføderation

I ca. 1560 var Bergenkontorets magt brudt i Norge, og i 1598 lukkede den engelske konge Londonkontoret.

1629 Lübeck, Bremen og Hamburg får tilsammen den daglige ledelse af Hanseforbundet, men hollændere og englændere dominerer Atlanterhavshandlen, Hamborg deltager, mens Lübeck efterhånden bliver udkant

1669 sidste Hansedag, blot ni medlemmer deltog på Hanseforbundets sidste officielle møde

1862 opløses Hanseforbundet

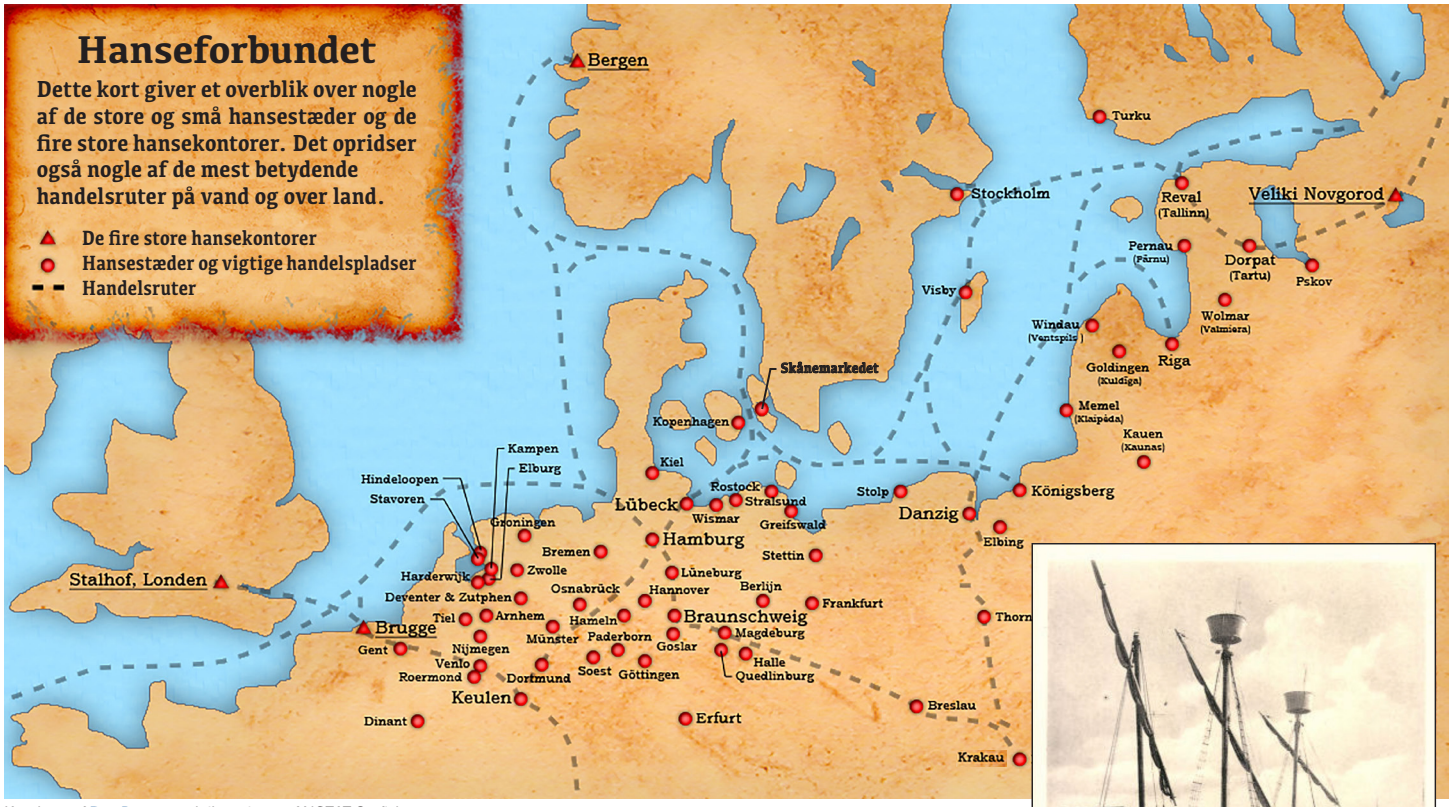

Kort lavet af Doc Brown med tilpasninger af NOTAT Grafisk

DE VIGTIGSTE VARER

Hanseforbundets handel var drevet af kristendommens stigende betydning i samfundene og eksempelvist et stort behov for fødevarer under fasten i hele Europa sammen med tømmer og flere luksusartikler. Her er et nedslag på nogle af de vigtigste varer.

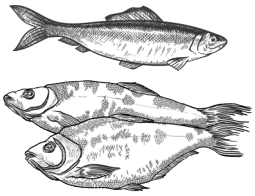

Sild – saltet, fra Øresund, på Skånemarkedet, solgt i hele Nordeuropas til fasten, enorm efterspørgsel

Torsk – tørret, fra Bergen, solgt i hele Nordeuropa til fasten, enorm efterspørgsel

Stensalt – behov for tonsvis af stensalt fra Nordtyskland til saltning af sild

Klæde – fra Flandern (nuværende Holland og Belgien) og England, efterspurgt i hele Europa

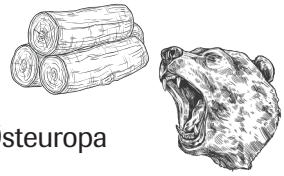

Korn – fra bl.a. Nordtyskland og nuværende Polen

Tømmer – fra Rusland og Østeuropa

Pelse – fra Rusland og Østeuropa

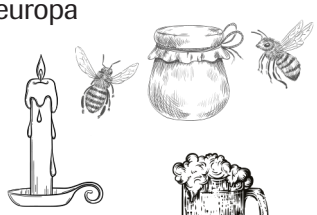

Voks – fra Rusland til lys i bl.a. kirker

Honning – fra Rusland

Jern og metaller – fra bl.a. Sverige og Tyskland

Øl – fra Hamborg og andre tyske byer

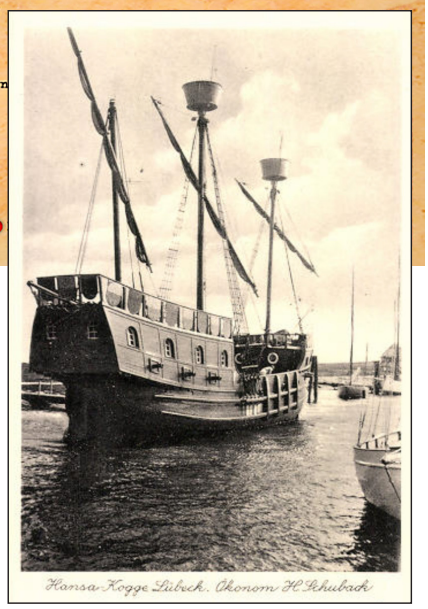

Skibstypen Koggen, har været hyldet som Hansekøbmændenes teknologiske fordel; solid, med stor lastekapacitet og via rampen bagpå også med militære fordele. Nyere forskning tyder dog på, at kogge-begrebet faktisk er en tysk opfindelse af 1800-tallet. Dette er en rekonstruktion, den såkaldte Lübecker Kogge fra 1926 (der kæntrede 1950).

MAD

Saltsild er en traditionel nordisk spise. Kan købes eller laves: Silden skal være helt friskfanget, gerne uden hoved, i en stor spand med skiftevis lag af salt og sild, et godt lag salt øverst, 4 kg salt til 10 kg sild. Viskestykke over, i køleskab et par dage til der dannes lage, der dækker fisken. Skal så stå ml. 1-3 måneder. Skal så udvandes (renses og skylles grundigt). Kan spises direkte (bidesild, meget salte), bruges til hjemmelavede marinerede sild eller som saltstegte sild med kartofler og sovs.

Øl fra Hamborg, for eksempel de berømte Holsten, Astra eller et af de mange andre mærker fra Hamborg, vil være en fin Hanse-ledsager til silden.

DEO skaber EU-debat
info@deo.dk ■ tlf. 70 26 36 66 ■ www.deo.dk